

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ, 1296 - 14.11.1356

Ποιος, αγαπητοί, ήταν ο μέγας και θείος Γρηγόριος το πληροφορούμεθα με σαφήνεια και πληρότητα και μόνον από το απολυτίκιό του.

«Ὁρθοδοξίας ὁ φωστήρ, Ἐκκλησίας τὸ στήριγμα καὶ διδάσκαλε, τῶν μοναστῶν ἡ καλλονή, τῶν θεολόγων ὑπέρμαχος ἀπροσμάχητος, Γρηγόριε θαυματουργέ, Θεσσαλονίκης τὸ καύχημα, κῆρυξ τῆς χάριτος, ἰκέτευε διὰ παντός, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Η καταγωγή του Αγίου Γρηγορίου ήταν η Κωνσταντινούπολις. Γεννήθηκε το 1296 από γονείς εναρέτους και ενδόξους, τον Κωνσταντίνο και την Καλλονή. Ο πατέρας του ήταν συγκλητικός, και έγινε κατόπιν και μοναχός. Εμπιστεύθηκε τα παιδιά του στη δυνατή προστασία της Θεοτόκου την οποία και άφησε επίτροπό τους. Ήταν επτά ετών όταν εκοιμήθη ο ενάρετος πατέρας του.

Εκτός από το θεικό χάρισμα της ευφυΐας έδειξε και σπάνια επιμέλεια, ώστε σε μικρό διάστημα να έχει συγκεντρώσει στον εαυτό του κάθε λογής επιστήμη και γνώση. Σε ηλικία 20 ετών έγινε θαυμαστός και από μεγάλους και σοφούς της εποχής του.

Για την όλη αξιοζήλευτη προκοπή του τον ζήτησε και ο αυτοκράτορας στα βασίλεια, αλλά ο ευλογημένος Γρηγόριος, ως συνετός, γύρισε τον νου του σε υψηλότερα και ζητούσε να ανέβει στον Θεό, και γι' αυτό τον λόγο αφιέρωσε τον εαυτό του στον Θεό και έζησε στο εξής βίο ασκητικό και ισάγγελο.

Τον σκοπό του φανερώνει στη μητέρα του και εκείνη η ευλογημένη δόξασε τον Θεό και κάλεσε και τα άλλα τέσσερα παιδιά της, για να πληροφορηθούν από τον μεγαλύτερο αδελφό τα σχετικά με την αφιέρωσή του στη λατρεία του Θεού. Τους κατέπεισε όλους και φάνηκαν και αυτοί πρόθυμοι στον ίδιο πόθο και την αφιέρωσή τους στον Θεό.

Μοίρασαν με τρόπο ευαγγελικό τα υπάρχοντά τους στους πτωχούς και αφήνοντας τις ματαιότητες του κόσμου με προθυμία ακολούθησαν τον Χριστό. Τη μητέρα με τις δύο αδελφές έβαλαν σε γυναικείο μοναστήρι, τα δε δύο άλλα αδέρφια του πήρε μαζί του στο Άγιον Όρος. Εκεί μπήκε στην υποταγή του θαυμασίου Γέροντος Νικηφόρου, ο οποίος ζούσε ησυχαστική ζωή κοντά στο Μοναστήρι του Βατοπαιδίου. Από τον Γέροντα Νικηφόρο διδάχθηκε κάθε αρετή με τα έργα, με ταπεινώση ψυχής. Με την υπακοή, την ταπεινώση και την άσκηση γνώρισε έμπρακτα τις αρετές και μόρφωσε στην καρδιά του τον Χριστό. Εκεί αξιώθηκε να δεχθεί, με μυστική αποκάλυψη, την αντίληψη της Υπεραγίας Θεοτόκου.

Μετά την κοίμηση του Γέροντός του έρχεται στην περίφημη Μονή της Μεγίστης Λαύρας, όπου έμεινε λίγα χρόνια ασκούμενος με μεγάλη σπουδή στα πνευματικά αγωνίσματα. Από τη Μονή πήγε σε πιο ερημικό τόπο και παρέδωσε τον εαυτό του σε κάθε κατά Χριστό σκληραγωγία. Τις αισθήσεις του με προσοχή συμμαζέψε, την δε ζωή του άριστα παιδαγωγήσε και με τη βοήθεια του Θεού νίκησε κατά κράτος τους πολέμους του διαβόλου. Με αγρυπνίες και πηγές δακρύων καθάρισε την ψυχή του και έγινε σκευός εκλεκτό του Παναγίου Πνεύματος και αξιώθηκε πολλές θεοφανείες.

Λόγω, όμως, των πολλών επιδρομών των Τούρκων αναγκάστηκε να αφήσει την ησυχία του και να έλθει στη Θεσσαλονίκη, χωρίς όμως να βγει από την ακρίβεια της αγίας του ζωής. Αφού καθάρισε, με τη βοήθεια του Θεού και με πολλούς ασκητικούς κόπους, το σώμα και την ψυχή, δέχθηκε κατόπιν από θεϊκή πληροφορία και το μέγα της ιερωσύνης χάρισμα. Τελούσε δε την ιερά Μυσταγωγία ως ένας άλλος άγγελος, ώστε και μόνον όσοι τον έβλεπαν έπαιρναν κατάνυξη στις ψυχές τους. Αναδείχθηκε πνευματοφόρος πατήρ και έλαβε εξουσία κατά των δαιμόνων, το χάρισμα των θαυμάτων, και προέλεγε τα μέλλοντα. Με ένα λόγο ήταν στολισμένος με τα χαρίσματα και τους καρπούς του Αγίου Πνεύματος.

Το να αγωνιζόμαστε, αγαπητοί, για την αρετή είναι στην δική μας εξουσία, το δε να πέσουμε σε πειρασμούς δεν εξαρτάται από εμάς. Γι' αυτό και χωρίς τους πειρασμούς τέλειοι δεν μπορούμε να γίνουμε, ούτε και φανερώνεται η πίστις μας προς τον Θεό. Γι' αυτό πολύ ορθά λένε οι σοφοί τα θεία, μόνον όταν καλώς ανταμωθούν η πράξις και το πάθος, τότε τελειούται ο κατά Θεόν άνθρωπος. Επέτρεψε η πάνσοφος του Θεού Πρόνοια και ο μέγας και άγιος Γρηγόριος να πέσει σε πολλούς πειρασμούς, για να φανεί στ' αλήθεια με όλους τους πειρασμούς τέλειος.

Η πορεία του Αγίου προς τα άνω Βασίλεια ήταν ουρανομήκης. Με υπακοή, ταπείνωση και άσκηση γνώρισε έμπρακτα τις αρετές. Μόρφωσε, δηλαδή, τον Χριστό στην καρδιά του. Στην έρημο όλον τον καιρό είχε ασχολία προσευχής και μέσα από την καρδιά του κραύγαζε προς τον Χριστό «*φώτισόν μου τὸ σκότος*». Δια μέσου του θεοδιδάκτου δρόμου της νηστείας, της αγρυπνίας και της προσευχής και των ευαγγελικών αρετών έλαβε ουράνια χαρίσματα...

Πολύ σωστά στο απολυτίκιο του Αγίου η Εκκλησία μας ομολογεί τον θείο Γρηγόριο «*φωστήρα Ὁρθοδοξίας, Ἐκκλησίας στήριγμα καὶ διδάσκαλον, κήρυκα τῆς χάριτος*».

Για 23 ολόκληρα χρόνια δέχθηκε ο Άγιος πιστός δούλος του Θεού Γρηγόριος πολλές συκοφαντίες και τη λύσσα του Σατανά... Αφού πείστηκε περισσότερο στην θεία ψήφο, οδηγήθηκε στον αρχιερατικό θρόνο και έγινε άξιος ποιμένας της

Εκκλησίας των Θεσσαλονικέων. Ως αρχιερέας πρόσθεσε περισσότερους κόπους για τον Χριστό, το Ευαγγέλιο και την Εκκλησία Του.

Οι δυτικοί, Βαρλαάμ, Ακίνδυνος και λοιποί πολέμιοι του Αγίου Γρηγορίου έλεγαν ότι η θεία Χάρις είναι κτιστή, οπότε μένει ο άνθρωπος και ο κόσμος αμέτοχος στη θεία ζωή και χάρη. Πρέπει να αισθανόμαστε τον Άγιο Γρηγόριο μαζί με την Εκκλησία μας ως κανόνα της Ορθοδόξου Θεολογίας και της χριστιανικής ζωής.

Επί της βασιλείας Ανδρονίκου Δ΄ του Παλαιολόγου, που ήταν θερμός προστάτης της ευσεβείας, συγκροτήθηκε ιερά Σύνοδος στην οποία ήλθε και ο Βαρλαάμ και με κομπασμό και έπαρση ανέφερε τα κακόδοξα δόγματα και τις κατηγορίες του εναντίον των ευσεβών. Με Θείο, όμως, Πνεύμα, αφού ενισχύθηκε ο μέγας Γρηγόριος και παίρνοντας δύναμη Θεού, ταπείνωσε το βλάσφημο και υπερήφανο στόμα του Βαρλαάμ, και με λόγους και συγγράμματα πύρινα χάλασε τις κακοδοξίες του... Επίσης και τον διάδοχο του Βαρλαάμ Ακίνδυνο τον παρουσίασε στη Σύνοδο ως Βαρλααμίτη...

Μπροστά σε τρεις αυτοκράτορες και τρεις πατριάρχες και συνόδους ανέτρεψε, με λόγους και συγγράμματα θεόπνευστα, τις πλάνες και αιρετικές διδασκαλίες του Βαρλαάμ, του Ακινδύνου και των ομοφρόνων τους...

Εκτός όλων αυτών ο Θεός, κατά τις ανεξιχνίαστες βουλές Του, τον έστειλε διδάσκαλο στην Ανατολή. Ως υπέρμαχος της ευσεβείας, προσκλήθηκε στην Κωνσταντινούπολη και ως πρέσβης, για να ειρηνεύσει την Εκκλησία από τις συκοφαντίες του ασεβούς Βαρλαάμ... Ενώ, όμως, πήγαινε, πιάστηκε από τους αγαρηνούς (Τούρκους) και οδηγήθηκε αιχμάλωτος στην Ανατολή. Εκεί τον κράτησαν ένα χρόνο και τον έσερναν από τόπο σε τόπο και από πόλη σε πόλη, και ως τέλειος αθλητής και διδάσκαλος του Χριστού δίδασκε το Ευαγγέλιο του Χριστού άφοβα.

Όσοι στέκονταν καλά στην πίστη τούς στερέωνε περισσότερο και τούς παρακινούσε να μένουν ακλόνητοι στην πίστη, τους δε κλονιζομένους τους στερέωνε κατά σοφό τρόπο. Με όσους, πάλι, είχαν προδώσει την πίστη και περιέπαιζαν τα χριστιανικά δόγματα διαλεγόταν με θάρρος για την ένσαρκο οικονομία, την προσκύνηση του Τιμίου Σταυρού, των σεβασμίων εικόνων και για τον Μωάμεθ και άλλων πολλών ζητημάτων. Και άλλοι από τους παρόντας, οι καλοπροαίρετοι, τον θαύμαζαν, άλλοι μαίνονταν εναντίον του, οι οποίοι και ήθελαν να τον σκοτώσουν, αν δεν τους εμπόδιζε η ελπίδα της εξαγοράς του, οικονομία και αυτό της Θείας Πρόνοιας, για τη μεγάλη ωφέλεια της Εκκλησίας, όπως και έγινε. Τον ελευθέρωσαν κάποιοι φιλόχριστοι και επανήλθε στην ποιμήνη του μάρτυς αναίμακτος με τα στίγματα του Χριστού στολισμένος...

Μέσα μόνο στην αγία του Χριστού Ορθόδοξη Εκκλησία μπορούμε να γνωρίσουμε τον Θεό, όχι με τη διάνοια ή το συναίσθημα, αλλά με αγιοπνευματική εμπειρία μπορεί ο ζωντανός χριστιανός να έχει μετοχή στο φως, τη ζωή και τη δόξα της Αγίας Τριάδος. Εμείς οι άνθρωποι κοινωνούμε και ενωνόμαστε με τον Θεό δια μέσου των θείων ενεργειών του Θεού που είναι άκτιστες, ενώ η θεϊκή ουσία του Θεού είναι ακοινωνήτος.

Στη χρυσή αλυσίδα των μεγάλων διδασκάλων και Αγίων Πατέρων της Εκκλησίας συναριθμήθηκε και ο μέγας Γρηγόριος ο Παλαμάς, ο οποίος και αναδείχθηκε ισάξιος των Αγίων Αθανασίου, Βασιλείου, Γρηγορίου, Χρυσοστόμου, Κυρίλλων, Μαξίμου, Δαμασκηνού, Φωτίου και Θεοδώρου Στουδίτου.

Σπάνια έγινε τόσος αγώνας, τόση προπαγάνδα, τόση δυσφήμιση και κατασυκοφάντηση προσώπου, όσο εναντίον του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά. Και μέχρι σήμερα οι Δυτικοί διατηρούν στο Παρίσι αντιπαλαμική Σχολή δυσφημούντες τον Άγιο και την διδασκαλία του.

Ο αυτοκράτωρ, ο πατριάρχης και οι συνοδικοί χαρακτήρισαν στο τέλος της Συνόδου τον Άγιον Γρηγόριο *«Διδάσκαλον εύσεβείας, καὶ κανόνα δογμάτων ιερῶν καὶ στῦλον τῆς ὀρθῆς δόξης καὶ πρόμαχον Ἐκκλησίας καὶ βασιλείας εύσεβοῦς καύχημα»*.

Οι απόψεις του αποτελούν σύνοψη και έκφραση της εμπειρίας και της παραδόσεως της Εκκλησίας. Το κλειδί της θεολογίας το κατείχε στ' αλήθεια ο θείος Γρηγόριος, επειδή είχαν διανοιγεί τα μάτια του από το Άγιο Πνεύμα. Εδίδασκε ότι ο Θεός δεν είναι μόνον αμέθεκτος αλλά και μεθεκτός. Την ουσία του Θεού ουδείς και ουδέποτε ούτε στον παρόντα ούτε στον μέλλοντα αιώνα θα ιδούμε, τις άκτιστες, όμως, ενέργειες του Θεού μπορούμε να κοινωνήσουμε, ημών θεουμένων, κάτω από κατάλληλες πνευματικές προϋποθέσεις. Αυτές, δηλαδή, αποτελούν το μέσον και τη γέφυρα που συνδέει τον άκτιστο Θεό με τα κτίσματα. Άλλο είναι η ουσία του Θεού και άλλο οι θείες ενέργειές Του.

Πηγή: Ιστολόγιο Ιεράς Μονής Παντοκράτορος <https://www.impantokratoros.gr/>
Μικρή Διασκευή